

ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Кафедра ПСИХОЛОГІЇ

На правах рукопису

ПОВСТЕНКО ІРИНА ПЕТРІВНА

ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ДО КАБІНЕТНОЇ
СИСТЕМИ НАВЧАННЯ

Спеціальність 053 Психологія
(код) (назва спеціальності)

Освітня програма Психологія
(назва)

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра

Науковий керівник:
**Пріснякова Людмила
Макарівна,**
доктор психології, професор

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол засідання кафедри

№ 6 від 01.02.2022

Завідувач кафедри

 Людмила ПРИСНЯКОВА
(підпис) (І'мя, ПРИЗВИЩЕ)

Дніпро, 2022

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

Кафедра	психологія
Освітній ступінь	магістр
Спеціальність	053 психологія
Освітня програма	психологія

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри
психології

Людмила Пріснякова

(підпис)

10.02.2022р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Повстенко Ірині Петрівні

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

1. Тема роботи «Особливості адаптації здобувачів освіти до кабінетної системи навчання»

2. Науковий керівник

Пріснякова Л.М

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

3. Строк подання роботи на кафедру 14.02.2022р.

4. Мета кваліфікаційної роботи розкрити особливості психолого-педагогічного супроводу в період адаптації молодших школярів до супроводу в період адаптації молодших школярів до кабінетної системи навчання

5. Завдання випускної кваліфікаційної роботи 1. вивчити психолого-педагогічну літературу, що розкриває проблему шкільної адаптації та її механізми;

2. розкрити сутність корекційної роботи, що сприяє адаптації молодших школярів до кабінетного навчання;

3. емпірично перевірити залежність адаптації до навчання в середній школі від корекційної роботи психолога, спрямованої на розвиток певних навичок і вмінь;

4. проаналізувати результати проведеного дослідження.

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Пріснякова Л.М	28.09.2021 р.	24.10.2021 р.
Теоритичні розділи	Пріснякова Л.М	15.10.2021 р.	27.12.2021 р.
Емпіричний розділ	Пріснякова Л.М	15.10.2021 р.	18.10.2021 р.
Аналіз та практичні рекомендації	Пріснякова Л.М	09.11.2021 р.	09.11.2021 р.
Список використаних літературних джерел	Пріснякова Л.М	21.11.2021 р.	22.11.2021 р.
Підготовка доповіді та презентації роботи	Пріснякова Л.М	18.01.2022 р.	18.01.2021 р.
Подання кваліфікаційної роботи	Пріснякова Л.М	16.02.2022 р.	16.02.2021 р.

7. Дата видачі завдання 29.09.2021 р.

Пріснякова Л.М.

9

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1.	Вступ	Жовтень 2021 р.	виконано
2.	I Розділ	Грудень 2021 р.	виконано
3.	II Розділ	Січень 2022 р.	виконано
4.	Робота в цілому	Лютий 2022 р.	виконано

Науковий керівник

(підпис)

Л.М.ПРИСНЯКОВА

Здобувач вищої освіти

(підпис)

І.П.ПОВСТЕНКО

РЕФЕРАТ

Повстенко І.П. Особливості адаптації здобувачів освіти до кабінетної системи навчання.

Актуальність роботи полягає в тому, що дана проблема давно хвилює як педагогів, так і психологів. Вони досліджують особливості адаптаційного періоду п'ятикласників, пропонують свої способи діагностики та корекційні програми. І все ж це не знімає гостроти цього питання. Щороку, в кожній школі все повторюється знову і знову.

Аналіз психолого-педагогічної літератури показав, що, незважаючи на велику кількість досліджень, деякі ключові питання психолого-педагогічного супроводу п'ятикласників в період адаптації до нових умов навчання залишаються в тіні і вимагають більш повного вивчення.

Об'єкт дослідження - адаптація молодших школярів до навчання у п'ятому класі та її особливості.

Предмет дослідження: особливості адаптації здобувачів освіти до нових умов навчання.

Мета дослідження - розкрити особливості психолого-педагогічного супроводу в період адаптації молодших школярів до кабінетної системи навчання.

Завдання науково-дослідної роботи:

1. Вивчити психолого-педагогічну літературу, що розкриває проблему шкільної адаптації та її механізми.
2. Розкрити сутність корекційної роботи, що сприяє адаптації молодших школярів до кабінетного навчання.
3. Емпірично перевірити залежність адаптації до навчання в середній школі від корекційної роботи психолога, спрямованої на розвиток певних навичок і вмій.

Гіпотеза дослідження: Допущення про існування зв'язку між успішністю адаптації та успішністю психічного здоров'я учнів.

Методи дослідження:

- теоретичні;
- емпіричні;
- математико - статистичні.

Методики дослідження:

1. Діагностика стану агресії «Баса - Дарки», адаптована під редакцією

Л.Г. Почебут.

2. Шкала особистісної тривожності для учнів Філіпса.

3. Методика дослідження самооцінки особистості С.А. Будассі.

4. Методика «Діагностика структури навчальної мотивації школяра» М.В.

Матюшиної.

5. Психодіагностика особистішої адаптованості (Фурман А.В.).

Теоретична значимість даної роботи полягає в тому, що нами була зроблена спроба систематизувати психолого-педагогічну інформацію, що розкриває особливості організації роботи з п'ятикласниками, спрямованої на успішну адаптацію до переходу на кабінетну систему навчання.

Практична значимість роботи полягає в тому, що нами були систематизовані дані, які сприяють адаптації учнів у кабінетній системі навчання. Підібрані діагностичні методики та корекційно розвиваючі вправи можуть бути використані в роботі іншими психологами та педагогами у своїй роботі дітьми молодшого підліткового віку.

Науково-дослідна робота магістра складається з вступу, двох розділів, висновків і додатків; містить - 152 с., 27 таблиць, 17 рисунків, 70 літературних джерела, 5 додатків.

Ключові слова: психодіагностика, психокорекція, здобувані освіти, заклад освіти, адаптація, кабінетна система.

АНОТАЦІЯ
випускної роботи
на здобуття академічного ступеня магістра

Тема:
Особливості адаптації здобувачів освіти до кабінетної системи навчання

Автор:
Повстенко Ірина Петрівна, студентка

Науковий керівник:
Пріснякова Людмила Макарівна, доктор психології, професор

Короткий зміст праці:

Дипломна робота пропонує зразок комплексного дослідження особливостей адаптації здобувачів освіти до кабінетної системи.

Перехід з початкової школи в середню пов'язаний із зростанням навантаження на психіку учня. Будь-які перехідні періоди в життя дитини пов'язані з проблемами. Перехід здобувана освіти з початкової школи - це складний і відповідальний період, від того, як пройде процес адаптації, залежить все подальше шкільне життя дитини. Наша задача - розібратись в тому, що відбувається зараз з дітьми, що їх хвилює і турбує, і визначити, яку реальну допомогу можливо їм надати.

Рішення шкільної дезадаптації неможливе без вивчення всього комплексу труднощів, які виникають у дитини, взаємовпливу всіх факторів, що діють на неї в освітньому закладі.

Загальний обсяг роботи: 152 сторінок, 27 таблиць, 17 рисунків, 70 літературних джерела, 5 додатків.

Ключові слова: психодіагностика, психокорекція, здобувані

ЗМІСТ

ВСТУП	10
РОЗДІЛ 1 ПРОБЛЕМА СОЦІАЛЬНО - ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ.....	14
1.1.Процес соціально-психологічної адаптації та його основні етапи	14
1.2 Соціально - психологічна адаптація, її особливості.....	31
1.3 Особливості особистісної адаптації школярів	44
1.4 Готовність до кабінетної системи навчання , основні прояви і чинники шкільної дезадаптації.....	53
Висновки до 1 розділу	60
РОЗДІЛ 2 ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО - ПСИХОЛОГ ІЧНОЇ .АДАПТАЦІЇ	63
2.1 Методи і методики дослідження	63
2.2 Учасники емпіричного дослідження.....	73
2.3 Результати діагностики та їх аналіз	76
2.3 Результати досліджень за методикою Філіпса.....	76
2.4 Результати досліджень за методикою С.А. Будасі	81
2.5 Результати досліджень «Діагностика структури навчальної мотивації школяра» методика М.В. Матюшиної	85
2.6 Результати досліджень за «Баса - Дарки» адаптованої під редакцією Л.Г.Почебут.	90
2.7 Результати досліджень за методикою А.В. Фурмана психодіагностика особистісної адаптованості	95
2.8 Аналіз отриманих результатів	102
Висновки до 2 розділу	104
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	107
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	111

ВСТУП

Перехід з початкової школи в середню є складним, але при правильній організації він може сприяти психологічному, соціальному зростанню дитини, в іншому випадку - може стати болючим процесом пристосування, звикання.

Перша частина шкільного життя вже позаду - дитина в початковій школі. Вона подорослішала, відчуває себе дорослою і поблажливо ставиться до тих "малюків", від яких сама відокремилася всього лише три місяці тому. Вона тепер - п'ятикласник! Батьки чекають нових успіхів, злетів успішності (або, принаймні, залишитися на тій же планці). Але, на жаль, цього не відбувається. Більше того, дитина стала більш нервовою, неспокійною, іноді не може вирішити навіть ті задачки, які всього півроку назад робила "на рахунок раз", постійно забуває зошити, ручки, підручники, а в щоденнику з'явилися перші зауваження.

А всьому виною - адаптаційний період. Просто дитина ще не встигла перебудуватися на "дорослий лад".

В даний час перехід з початкової школи в середню збігається з кінцем дитинства - досить стабільним періодом розвитку. Як показує практика, більшість дітей переживає цю подію як важливий крок у своєму житті. Вони пишаються тим, що «вже не маленькі». Поява декількох учителів з різними вимогами, різними характерами, різним стилем відносин є для них зримим показником їхнього дорослішання. Вони із задоволенням і з певною гордістю розповідають батькам, молодшим братам, друзям про «добру» математичку або «шкідливого» історика. Крім того, певна частина дітей усвідомлює своє нове становище як шанс заново почати шкільне життя, налагодити несформовані стосунки з педагогами.

Перехід з початкової школи в середню пов'язаний із зростанням навантаження на психіку учня. Будь-які перехідні періоди в житті людини

і відповідальний період, від того, як пройде процес адаптації, залежить все подальше шкільне життя дитини. Наша задача - розібратися в тому, що відбувається зараз з нашими дітьми, що їх хвилює і турбує, з якими проблемами вони стикаються, і визначити, яку реальну допомогу ми можемо надати їм .

Дана проблема давно хвилює як педагогів, так і психологів. Вони досліджують особливості адаптаційного періоду п'ятикласників, пропонують свої способи діагностики та корекційні програми. І все ж це не знімає гостроти цього питання. Щороку, в кожній школі все повторюється знову і знову.

Аналіз психолого-педагогічної літератури показав, що, незважаючи на велику кількість досліджень, деякі ключові питання психолого-педагогічного супроводу п'ятикласників в період адаптації до нових умов навчання залишаються в тіні і вимагають більш повного вивчення.

Об'єкт дослідження - адаптації молодших школярів до навчання у п'ятому класі та її особливості.

Предмет дослідження - особливості адаптації учнів до нових умов навчання.

Метою дослідження є розкриття особливостей психолого-педагогічного супроводу в період адаптації молодших школярів до кабінетної системи навчання.

Відповідно до означеної проблеми, мети, об'єкта, і предмета дослідження були поставлені такі завдання:

- вивчити психолого-педагогічну літературу, що розкриває проблему шкільної адаптації та її механізми;
- розкрити сутність корекційної роботи, що сприяє адаптації молодших школярів до кабінетного навчання;

- проаналізувати результати проведеного дослідження. Методологічною основою дослідження є найважливіші філософські положення про причинність і обумовленість, про соціальну, творчу діяльність сутності особистості, а також положення про провідну роль діяльності і спілкування в розвитку і формуванні особистості.

Гіпотеза дослідження - допущення про існування зв'язку між успішністю адаптації та успішністю психічного здоров'я учнів.

Для доказу гіпотези і досягнення поставленої мети в якості методів дослідження нами були використані:

Теоретичні: аналіз психолого-педагогічної літератури в аспекті досліджуваної проблеми; тест вимірювання агресії (Л.Г. Почербут); психодіагностика особистісної адаптованості (Фурман А.В.); шкала особистісної тривожності для учнів (Прихожая А.М.); дослідження самооцінки особистості методика С.А. Будассі); діагностика структури навчальної мотивації школяра.

Теоретична значимість даної роботи полягає в тому, що нами була зроблена спроба систематизувати психолого-педагогічну інформацію, що розкриває особливості організації роботи з п'ятикласниками, спрямованої на успішну адаптацію до переходу на кабінетну систему навчання.

Практична значущість роботи полягає в тому, що нами були систематизовані дані які сприяють адаптації учнів у кабінетній системі навчання. Підібрані діагностичні методики та корекційно розвиваючі вправи можуть бути використані в роботі іншими психологами та педагогами у своїй роботі дітьми молодшого підліткового віку.

Науково-дослідна робота магістра складається з вступу, двох розділів, висновків і додатків.

Перша глава знайомить нас з науково-теоретичними основами шкільної адаптації.

У другому розділі представлено емпіричне дослідження психологічних і особливостей шкільної адаптації в молодшому шкільному віці до переходу на кабінетну систему навчання.

У висновку викладені основні висновки дипломної роботи, визначені перспективи подальшої роботи з цієї проблеми.

Список літератури представлений 70 джерелами, які використані при виконанні дипломної роботи.

Додаток доповнює матеріали теоретичного та емпіричного дослідження графіками, таблицями і схемами.

Особистий внесок здобувана вищої освіти:

1. Повстенко І.П. Особливості адаптації здобувачів освіти до кабінетної системи навчання // Актуальні проблеми юриспруденції та психології: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. Дніпро: ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет». - 2021. - с. 177-183
2. Пріснякова Л.М., Повстенко І.П. Особливості адаптації здобувачів освіти до кабінетної системи навчання: II Міжнародна науково-практична конференція «MODERN SCIENCE: INNOVATIONS AND PROSPECTS», 7-9 листопада 2021 року Стокгольм, Швеція. - с.538-541
3. Пріснякова Л.М., Повстенко І.П. Особливості рівня мотивації п'ятикласників: V Міжнародна конференція «INNOVATIONS AND PROSPECTS OF WORLD SCIENCE» 29-30 грудня 2021 року Ванкувер, Канада. - с.636-641

ЗГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Наше дослідження присвячене вивченню адаптації молодших школярів до чання у п'ятому класі та її особливості.

Дана проблема давно хвилює як педагогів, так і психологів. Вони віджують особливості адаптаційного періоду п'ятикласників, пропонують способи діагностики та корекційні програми. І все ж це не знімає гострого питання. Щороку, в кожній школі все повторюється знову і знову.

Аналіз психолого-педагогічної літератури показав, що, незважаючи на велику кількість досліджень, деякі ключові питання психолого-педагогічного доводу п'ятикласників в період адаптації до нових умов навчання гашаються в тіні і вимагають більш повного вивчення.

Підлітковий вік - це час формування стійких форм поведінки, характеру і собів емоційного реагування, які в подальшому визначають життя дорослої здини, її фізичне і психічне здоров'я.

Це час досягнень, набуття знань, умінь, нової соціальної позиції, становлення моральності. Але не треба забувати, що саме цьому вікові

Емпірична перевірка залежності адаптації до навчання в середній школі від корекційної роботи психолога, спрямованої на розвиток певних навичок і мін, проводилась нами у декілька напрямів:

1. Вивчали психолого-педагогічну літературу, що розкриває проблему сильної адаптації та її механізми.
2. Вивчали різні підходи до вивчення соціально - психологічної адаптації і особливостей.
3. Вивчали основні компоненти в змісті поняття «готовність навчання в середній школі».

4. Провели емпіричне дослідження психологічних особливостей шкільної гації в молодшому шкільному віці до переходу на кабінетну систему навчання.

5. Аналізували результати досліджень за проведеними методиками

6. Визначили корекційну програму для здобувачів освіти гімназії, яка буде хована на покращення адаптації та подальшого вдалого навчання.

Корекційну та профілактичну роботу з проблемами шкільної дезадаптації дших підлітків шкільному психологу необхідно проводити по трьох ямках: роботу з учнями на зниження шкільної тривожності, підвищенню оцінки, мотивації особистісної спрямованості;

- з вчителями на необхідність врахувати індивідуальні особливості дітей, їльні та слабкі сторони. Сприяти розкриттю сильних сторін підлітка, годжу вати атмосферу довіри у шкільному класі;

- з батьками на оптимізацію відношень з дітьми, корекцію типу виховання. Профілактичну роботу необхідно починати вже з останнього класу початкової школи.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Рекомендації вчителю, який працює з п'ятикласниками.

1. Приділяти особливу увагу організації навчального процесу. Готовність року, правильність оформлення зошита, різних видів робіт; вимоги до ведення щоденника.

2. Зробити нормою єдині дисциплінарні вимоги.

3. Урок закінчується із дзвінком, не затримувати дітей, домашнє завдання їлишати на самий кінець уроку - його треба прокоментувати, дати інструкції з оформлення.

4. Нові види навчальної діяльності повинні супроводжуватися чіткими інструкціями.

5. Учні повинні знати свої права і обов'язки, правила поведінки в нетах, правила з техніки безпеки, правила чергових по класу.

6. Класному керівникові слід щотижня заповнювати щоденники разом на ній годині.

7. Завдання вчителя - знати труднощі в засвоєнні навчального матеріалу, іасно прийти на допомогу. Не забувати: «Учитель і учні союзники, покарання повинно бути безконфліктним».

Рекомендації для батьків п'ятикласників.

1. Створюйте умови для розвитку самостійності в поведінці дитини. У класника неодмінно повинні бути домашні обов'язки, за виконання яких він відповідальність.

2. Допомагайте п'ятикласнику виконувати домашні завдання, як в ковій школі, поступово привчаючи його до самостійності, здійснюйте повний контроль за виконанням домашнього завдання.

3. Незважаючи на гадану дорослість, п'ятикласник потребує язливому, але регулярному контролі з боку батьків, оскільки він не завжди :ам зорієнтуватися в нових вимогах шкільного життя.

4. Для п'ятикласника учитель - уже не такий незаперечний авторитет, як , на адресу вчителів можуть звучати критичні зауваження. Важливо рити з дитиною причини його невдоволення, підтримуючи при цьому авторитет вчителя.

5. Стежте за взаєминами з однолітками, ненав'язливо допомагайте дітям у друзів. Пам'ятайте, що подальші успіхи або невдачі дитини, життєва багата в чому залежить від кола його спілкування.

Пам'ятайте, що в цей період життя можливі конфліктні ситуації з сами, вчителями, батьками, дорослими. Допоможіть п'ятикласнику раціонально з конфлікту, погасити його вчасно, вчіть його бути терпимим с людей.

Якщо вас щось турбує в поведінці дитини, її учбових справах, бажано звернутися за консультацією до вчителя або шкільного психолога. Не забувайте, ви - основна його опора.